

Atelier- művészet

Kiállítás

Váli Dezső
Aulich Art Galéria

Rózsa Gyula

Jól teszi Váli Dezső, hogy minden művének leltári számot ad. Ez az évet-sorrendet jelző kódolás nemcsak ezutáni monográfusainak, a jövő festészettörténetészeinek kínál példátlan és irigylendő könnyebbséget, elvárható elegáns gesztus ez munkáinak jelen fogyasztói, a méltatók, a gyűjtők és a kiállításlátogatók számára is. Mert mit kezdhetnének fentiek egy olyan tárlattal egyébként, amelyen félszáz kép mindegyikének a címében a műterem szó szerepel, jobbára a cím lelegején? Mit egy ilyen fél életművel?

Váli évek, ha nem évtizedek óta csak a saját műtermét festi, legalábbis csak műtermeképet ad ki a kezéből, bocsát közre. Ráadásul ez a műterem póre, szegényes és változatlan, nem hasonlít a mai sztárművész-porrékk állintellektuális díszlet-hátterére, még kevésbé azokra a gipszmaszkokkal és szobapálmákkal teli szobortár-növényház hibridekre, amelyek a műteremképzeteket a tizenkilencedik század óta megalapozták. Egy nagy üvegablak és egy festőállvány, egy-két ösztövérszék, nem masszívabb asztal, heverő, de inkább dikó, rajta és előtte inkább pokróc, mint pléd és szőnyeg. Alighanem torontáli vagy rongyszőnyeg. Ennyi a motívumkincs, ezek sem mind egyszerre; néha falon keret, hogy tükrö-e vagy kép, eldön-

tendő. Aki többé-kevésbé látványyszerűen akarja megismerni ezt a legkevésbé sem pazarló világot, még legkönyebben a Műterem reggeli fényben című tábla révén teheti (A/03/16), amely kubista szétdobáltságban, azaz bravúros perspektívajátékban mutatja be a rekviziteket. Az ablaknak itt még többé-kevésbé párhuzamos keretei vannak, alattuk a parapet sötét és szilárd, a fal keret tükröknek vélhető, mert benne mintha valami tükröződnék, és a szőnyeg is határozottan szőnyegszerű, mert felismerhetők sárgás, kékes, feketés csíkjai.

Tetten nem érhető, végtelen játékosság, és nagy, mélységes élmények sűrűsödnek Váli véget nem érő sorozatában. Továbbá kimeríthetetlen komolyság. Elég, ha a festőállványt, asztalt-széket eltávolítja, spártaí heverőjét még lakonikusabb vonalrajzzá egyszerűsíti, ámde az ablakszemeket félig beborítja kékes mélységekkel, és a műterem és a külvilág komor, súlyos gondolatokkal telik meg (A/03/32). Elég, ha a berendezésből néhányat visszarak, és finom, törekeny vonalakkal, finom, fájdalmas realizmussal viszonylag hagyományos perspektívába állít, és a borongó árnyalatok ellenére valami bizó, megbízhatóan optimista hangulatra beszél rá. Az olykor közöpre állított, nemegyszer egymagában megjelenő festőállvány, akárhogy is nézzük, diadalmos, a néha vastag, elronyolódott kontúrokkal megfestett berendezés póre volta ellenére otthonos és meleg, ha nagy ritkán egy hosszú nyakú,

A/06/25 - azaz Műterem Agnetha Fáltskognak

hasas palack kerül az asztalra, életvidám lesz a tűnékeny megfestése és a nagyon óvatos színe ellenére is.

Váli mesterbiztonsággal tudja, hogy ebben a világban a színeknek mekkora hatalmuk van. Színvilága végtelenül tartózkodó, olajfestése pasztellenen tompa és tűnődő, néha ceruzával húz a képbe vonalakat, néha ecsetvéggel, és úgy fest időnként fekete képereteket, mintha létezne fekete akvarell. Tulajdonképpen minden képe szürke. Van olyan kíméletlen kékeszürkéje, amelyet a legmegátalkodottabb vállalati mázoló keverhetett csak ki öltözői bádogszekrények mázolására, de alaphelyzetben kissé vagy nagyon is szürkék a rózsás derengések, a komor, feketés esték és a kékesen derengő téli reggelek is a műteremben. Amikor aztán elszabadulnak az érzelmek, amikor keveretlen manipulálatlansággal zendülnek meg a tömör színek, annál

diadalmasabbak a szürkék közepén. A képalakzatok zománc-kék téglányai a festőállványon, maguk az állványok hol tündéri, békés almazöld, hol harsogó, vörös változatban; a Petri György tiszteletére festett műteremben két, kétféle vörös izzik és fenyeget a vállalati kékeszürkében. (A/04/39)

Néhány tavalyi kódot viselő táblán ugyanaz a heverő, ugyanaz az állvány és ugyanaz az asztal kivilágosodik. A pokrócból nem is pléd, egyenesen elevencsíkos, puha takaró lesz, de a törekeny mondanivaló nem változik. Színfegyelem, formaérettség, perspektíva-tapintat és – igenis – költészet alkotja azt az ezerféle egységet, amelyet az egyetlen téma fog össze. Absztrakttá váló képelemek végtelen gazdagsága, amely konkrét, és mindig megújuló élménnyé válik. Kell-e kimondani, hogy az egyetlen atelier-ben a kimeríthetetlen világ rendezkedett be?